

da --- e mossén Corella, / de mossén Pere Caralt, / Frare Basset, e aguí bon *alt* / d'un de Mallorques mercader / que de son nom no sé lo ver» (JMBover, *BiEscrBal.*, 456.1.8.).

Alt amb aquest valor de substantiu postverbal apareix repetidament en un ban de Barcelona, dels anys 1300-1303 (copiat en el *dicc. Balari*); en el *Blanquerna*, el substantiu *asalt* «gust, satisfacció» (ed. *NCL* I, 298.5); també en Eiximenis, *Terç* (*NCL* VI, 35). Una formació paral·lela es conserva també en el provençal rodanès: «lis Arlatén, fier e jalous / de soun independènci antico / --- avièn vougù n'en faire *asaut* / davans luro rèi di Prouvençau» «en faire montre», *Mistral, Nouveau IV*, v. 180; *altiment* (hapax del *Fasset*), més corrent oc. ant. *azautiment*, id. *Desalt* 'desplaer, desaprovació', veg. els exs. citats supra en Eiximenis i Jaume Roig.⁴ «El fàu tant en poche d'ora que --- dâyan — qua *esaltement* avia comansade cavaleria», *Rexac (Questa, 11.22)*. També *desalt* adj. 'lleig' (vig.); al qual és idèntic *desal* 'cap de bestiar de poc valor' ²⁰ ripoll. (*BDC XIX*, 126).

¹ Pocs capítols abans es troba l'esmentat *desalt* 'desagradança' en el mateix *Llibre de les Dones*. — ² Així en l'ed. original = ed. Marty, 233.10. En aquesta el mot apareix en altres passatges de l'ed. ²⁵ Marty, on no dispo de l'original no depurat, però deu ser igual. — ³ Que aquest verb no és derivat de *ALTUS* ni té -s- etimològica es veu, entre altres dades, pel fet que *adautar* 'agradar' ja apareix en una escriptura de 1178 del cantó de Cornús en el ³⁰ Roergue (en canvi el mateix doc. porta *Guiral*, germ. GEIRALD), C. Brunel, *Les plus anc. chartes en langue prov.*, 102.18. — ⁴ Cf. oc. ant. *dezazautar* «déplaire» i *dezazaut* «homme désagréable, déplaisant»; d'una forma **dezadaudat* gascona, amb hap- ³⁵ plogia, deu sortir Gers *dezaudat*, -ado «mal fait, sans grâce, sans forme» (Cénac-Moncaut, s. v.).

Altària, V. *alt* *Altarreina*, V. *alt* *Altea* (planta malvàcia), V. *DCEC I*, 172a21-23 *Altell*, V. *alt* *Alter*, V. *alt* *Alteració*, *alterar*, V. *altre* *Altercació*, *altercar*, *altercat*, V. *altre* *Altern*, *alternança*, *alternar*, *alternatiu*, -*tiva*, V. *altre* *Alteró*, *alterós*, V. *altre* *Altesa*, *altet*, *altibaix*, *altificar*, *altilena*, V. *alt* *Altímetre*, *altimetria*, V. *alt*

ALTIMIRA, nom d'una composta, l'*Artemisia Vulgaris* L., pres del ll. *artemisia*, id., alterat per una etimologia popular que hi volgué veure el concepte d'altesa de mires (potser per les virtuts curatives que ³⁰ s'atribuïen a aquesta herba). □ 1.ª doc.: S. xv.

AlcM en cita un testimoni en el *Flos de Medicina* del S. xv. «*Altimira*: arthemisia» en el *ThPu*. d'OPou, a. 1575 (48b). Cavanilles dona com a valencià *altamira* (II, 337); i hi ha una munió de variants, que *AlcM* ³⁵ documenta en textos de botànics i de naturalistes del S. xv (o molt poc anteriors); veg. *DCEC I*, 290. Va aconseguir popularitzar-se bastant en molts llocs; crec que el nom de lloc *Les Temiros* a Cabdella, nom d'uns prats prop del poble, prové també d'aquest nom de ⁴⁰

planta (< *estemiro* < *artemira*?). A l'etimologia popular esmentada degué ajudar el rotacisme, fenomen fonètic molt estès en la toponímia dels nostres Pirineus. També hi ha alguna relació amb els fitònims *altarreina* (que hem inclòs en l'article *alt*) i *altamandria*, per als quals veg. *DCEC I*, 171.

Altina, V. *antina* *Altipet*, *altiplà*, *altiplanicie*, *altiró*, V. *alt* *Altisén*: no sé que existeixi altra cosa que *Altissen(t)* (que alguns grafien a tort amb -s- simple) *Altisme*, *altisonant*, *altíssim*, *altitud*, *altiu*, *altivesa*, *altivol*, *alto*, V. *alt*

Altorrícó(n), grafia bàrbara encaminada a disfressar d'aragonès el nom del nostre poble *El Torricó* o *Lo Torricó*.

ALTRE, del ll. ALTER, -ĒRA, -ĒRUM, 'l'altre (entre dos)'. □ 1.ª doc.: orígens de la llengua.

És clar que figura ja en el nostre primer monument literari: «Déu e l'esperit d'om, qui ja sempre durarà e totes *altres* coses periran» (*Homilies*, 1v22, i passim). Callarem la major part del que en aquest article es podria dir, remetent a les gramàtiques històriques i diccionaris cabdals, que ja en tracten bé; i ens limitarem a alguns extrems que es poden datar o localitzar fàcilment, i no s'ha fet o es fa amb dades molt divulgades i no tan poc accessibles. Des del principi el romànic tendeix a usar *altre* en combinació amb els dos articles *el* i *un*, amb caràcter no gaire diferent del que tot seguit pren l'ús dels articles amb els noms comuns; només és que ací ho retarda poc o molt i fins s'hi mostra parcialment refractari (en alguna llengua de la família). L'ús amb l'article definit s'avança al de l'indefinit *un*: el castellà en general (i en part el portuguès) diu *el otro* però *otro* i no pas *un otro*, i coses semblants s'observen en la fase arcaica de les altres llengües romàniques, incloent-hi el català en els seus usos literaris més antics.¹ Dialectalment els límits de l'ús d'*un altre* abracen si fa no fa tot el domini lingüístic, i fins per l'Oest vénen a coincidir amb la frontera lingüística, no sense algun afebliment local a l'extrem, menys per la banda valenciana, on sembla ser cosa de l'extrem Sud («vull vore si crompe *atra* mula», «*atre* dia serà», en Canyís, p. 104) que per Ribagorça; encara més, el nostre ús s'estengué i s'estén a certs parlars aragonesos: *un otro* en alguns inventaris de la coneguda col·lecció aragonesa medieval (p. ex., el de 1379, *BRAE* II, 711), i avui fins en algun poble limítrof baix-aragonès (Olocau del Rei, 1961) si bé fins a l'Alt Aragó predomina la manca d'article, p. ex. d'*otra manera* (a Plan de Gistau, 1965).

Endemés, en certes combinacions semblants a aquesta, la manca d'article es troba fins en l'ús genuí i més intransigent, si es vol marcar el matís de vaguetat completa: «més madures reflexions m'han portat a considerar-ho d'*altra manera*», Joaquim Ruyra (*Misc. Prat de la Riba*, p. 158).² Cap al Nord no hi ha límits en català, com sigui que això continua en